

OGINSKIŲ FENOMENAS

PARENGĖ DANUTĖ MUKIENĖ

Vis mąstau, kodėl šiandien dažnas iš mūsų vis dažniau mintimis nuklysta į tą epochą, apie kurią jau galima skaityti tik knygoje ir sužinoti iš kino filmo. Žmonės, kurie galėtų papasakoti apie tą laiką, kai gyveno savo dvarus išsigiję, juos pasistatę, didingus Rietavo, Plungės ir daugelio kitų miestelių ir miestų bažnyčių bokštus ir dangų kėlę kunigaikščiai Oginskiai, taip pat jau seniai gyvė nelikę. Oginskiai, kaip ir daugeliui kitų mano likimo žmonių, nėra mums nei giminės, nei draugai. Nesu iš tų, kurie, viduje jausdamiesi silpni ir nepilnaverčiai, bandytų prisidėti prie stipresnių, galingesnių, turtingesnių ir tik tada save galėtų realizuoti, pasijausti esą pilnaverčiai šio pasaulio gyventojai. Turiu ir darbą, kurie dažnai pareikalauja ne tik dienų, bet ir vakarų, poilsio dienų. Taigi turiu darbą, kurį atlikdama galėčiau save realizuoti. Ir vis dėlto šiandien rašau apie juos, Oginskius, ir neseniai tiek aš, tiek būrys kitų ne mažiau užimtų ir sugebantį kitur save realizuoti žmonių paskyrė savo dieną tam, kad kartu su kitais Mykolo Kleopo Oginskio atminties ir darbų puoselėtojais dar kartą paanalizuotų, kokie keliai ir takeliai gali sėkmingai mus, dirbančius bendrai, nuvesti į Mykolo Kleopo Oginskio 250-ąsias metines. Ta sukaktis tik atrodo dar toli. Ji eina pat – 2015-aisiais metais. Tikimasi, kad tai bus ne tik lietuvių, baltarusių, lenkų, žmonių, gyvenančių šalyse, kuriose kunigaikščiai Oginskiai ilgiausiai plėtojo savo veiklą, šventė. Šis jubiliejus turėtų būti grafi proga ir daugeliui kitų pasaulio žmonių, kurių gyvenimas ir atmintis vienaip ar kitaip yra susijusi su Oginskiais, prisiminti šią iškilią asmenybę.

Ši rudenį, dalyvaudama UNESCO nacionalinio komiteto būstinėje surengtame tarptautinio apskritojų stalo renginyje „Dėl Mykolo Kleopo Oginskio

MYKOLAS KLEOPAS OGINSKIS (1768-09-25–1833-10-15) PORTRETAS.
DAILININKAS FRANÇOIS GRENIER (1793–1897)

250-ųjų gimimo metinių programos formavimo 2012–2013 metų laikotarpiu“, kurio tikslas buvo suderinti bendradarbiavimo principus ir gaires formuojant ir įgyvendinant pasirengimo M. K. Oginskio 250-osioms gimimo metinėms programą, pirmą kartą pamačiau, kiek daug žmonių tas pasirengimas jubiliejui jau yra išukęs. Apskritojų stalo diskusijoje kalbėjo gausus būrys žinomų Lietuvos ir Baltarusijos kultūros veikėjų, politikos ir verslo atstovų. Tarp jų, be UNESCO nacionalinio komiteto pirmininko pavaduotojos Gintarės Tamašauskai-

tės ir Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejaus direktoriaus Vyto Rutkausko, kurie organizavo šią renginį ir ją vedė, buvo ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų viceministras Evaldas Ignatavičius, Lietuvos Respublikos Nepriklausomybės atkūrimo akto signatarų klubo kancleris Stasys Kažauskas, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos pirmininkas Romas Pakalnis, Lietuvos Respublikos prezidentės patarėjas Mindaugas Lingė, Lietuvos istorijos instituto LDK istorijos skyriaus vedėja, Lietuvos edukologijos universiteto docentė Ramunė Dmigelškytė-Stukienė, Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijos Programų skyriaus vyriausioji specialistė Vilija Vyžniauskienė, M. K. Eišiūlio Nacionalinio dailės muziejaus direktorius Osvaldas Daugelis, Rietavo savivaldybės vicemeras, Pėmaiijos kolegijos direktorius Jonas Baėinskas, Pėmaiieė dailės muziejaus direktorius Alvydas Bakanauskas, Rietavo Mykolo Kleopo Oginskių muzikos mokyklos direktorė Rita Urnieėienė, M. K. Eišiūlio memorialinio namo direktorius Stanislovas Urbonas, Rietavo kraėtieėė klubo prezidentas, verslininkas, buvęs Energetikos ministras Leonas Aėmantas, Lietuvos bajorų karaliėkosios sąjungos vadovas Jonas Ragauskas. M. K. Oginskių kelio puoselėtojus, atvykusius iš Baltarusijos, renginyje atstovavo Labdaros fondo „ėiaurės Atėnai“ (Maladeėina) vice pirmininkas Vladimiras Sivucho, kultūros veikėjas Sergejus Verameieėikas iš Zalesės, jaunimo visuomeninės organizacijos „Historika“ (Minskas) vienas iš vadovų Dmitrijus Rogaeėiovas. Renginyje dalyvavo ir būrys kitų Lietuvos bei kaimyninės Baltarusijos kultūros žmonių.

ėiomet daugelis iš jų jau buvo susitikę ir ne po vieną kartą. Kaip pernai, uėpernai, taip ir ėiomet juos š būrė vis sukvieėia Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejaus direktorius Vytas Rutkauskas su savo komanda. ėiame muziejuje jau keletas metų ágyvendinama ėvieėiamoji-kultūrinė programa „Mykolo Kleopo Oginskių „Polonezų kelias“. Jos fakeilas pakeliamas Rietave, vėliau neėamas per Lietuvoje Oginskių gyventas, puoselėtas vietoves ir galop pasiekia Baltarusiją, kur yra ir garsioji Zalesė, dvaras, kuriame M. K. Oginskis, gavęs palikimą, ilgą laiką gyveno ir kūrė.

2011 m. liepos 2 d. Maladeėinoje buvo priimta

Kunigaikėėių Oginskių herbas. Nuotrauka iš RKIC archyvo

forumo „Oginskių paveldo tiltai“ rezoliucija ir partnerystės protokolinės nuostatos. Jos buvo parengtos vadovaujantis teminių susitikimų, diskusijų ir konferencijų, kurios 2005–2011 m. vyko Rietave, Zalesėje, Minske, Guzove, Vilniuje, Kaune, Plungėje, Uėputrakyje, Gardine, Maladeėinoje, išvadomis ir nutarimais. ėioje rezoliucijoje papymima, kad teigiamai vertinama:

a) archyvinio tyrimo ir bendro tarptautinio mokslinio konferencijų organizavimo patirtis;

M. K. Oginskių raėytinio palikimo ir kitų teminių informacinių leidinių leidyba;

Oginskių muzikinių tradicijų gaivinimas ir sklaida;

Tarptautinio paėintinio ekspedicijų Oginskių paveldo pėdsakais organizavimà;

Kūrybinių ryėių su Ivu ir Andėjeju Zaluskiomis bei kitais M. K. Provaikaiėiais vystymà;

Oginskių kultūros paveldo židinio Baltarusijoje ir Lietuvoje restauravimo programos vystymà.

Nutarta:

1. Plėsti bendradarbiavimà formuojant Programos II etapo tikslus ir uėdavinius, atkreipiant dėmesà á:

(Nukelta á 4 p.)

(Atkelta iš 3 p.)

a) istoriškai pagrįstos partnerystės vystymo strateginė nuosata;

b) UNESCO patronažo vykdomam projektui prielaidas, siekiant, kad 2015 m. Europoje būtų paskelbti M. K. Oginskio metais;

c) informacinės sklaidos (radijas, televizija, internetas, periodinė spauda, teminė leidyba) išvystymą;

d) archyvinio tyrimo ir mokslinio konferencijų bendradarbiavimo tęstinumą;

e) Oginskiams priklausiusio dailės kolekcijų ir kitų rinkinių sisteminimo ir pristatymo plačiajai visuomenei perspektyvą;

f) Oginskių kultūrinio, muzikinio tradicijų gaivinimo ir sklaidos patirtį ir perspektyvas;

g) Oginskių materialaus kultūros paveldo fik-

savimo, tyrimo, išsaugojimo ir teminio paženklinimo tikslingumą;

h) Projekto partnerio išpareigojimus keistis informacija apie M. K. Oginskio gyvenimo ir veiklos pėdsakus kitose dalyse paiešką ir kolegialumą sprendžiant juos kenkiančias problemas;

i) Restauravimo darbų Oginskio paveldo centruose Rietave, Plungėje, Zalesėje, Maladeičinoje, kitose vietovėse programos vystymą.

2. Remiantis Programos I etapo darbų rezultatais, šios sutarties preambulėje nurodytose teminiuose pasitarimuose ir diskusijose medžiaga, iki 2011 m. rugsėjo mėn. Parengti programos II etapo (2011–2015 m. laikotarpiui) projektą ir teikti apskritojo stalo forumo svarstymui Vilniuje, Minske arba Maladeičinoje 2011 m. spalio mėnesį.

Rezoliucijoje papymėta, kad ši sutartis yra atvira visoms suinteresuotoms institucijoms, organizacijoms ir asmenims, kurie pritaria esminėms rezoliu-

Rietavo Oginskių rūmai XIX a. pabaigoje. Napoleono Ordos piešinys

cijos nuostatomis ir yra pasirengę remti M. K. Oginskio 250-øjø gimimo metiniø Programos tikslø ágyvendinimà.

Rezoliucijà pasiraðè bŭrys Lietuvos ir Baltarusijos kultŭros þmonio, atstovaujanèio ávairias kultŭros, ðvietimo ástaigas, visuomenines organizacijas, meno kolektyvus.

Jei idèjas laikytume programiniomis nuostatomis, tai mini 2011–2015 m. pasirengimo M. K. Oginskio 250-osioms metinèms programa buvo suformuota 2010 m. UNESCO nacionaliniame komitete ir Kultŭros paveldo departamente prie Kultŭros ministerijos vykusiuose kultŭros institucijø, ástaigø ir visuomeniniø organizacijø atstovø pasitarimuose.

2010 m. spalio 7 d. UNESCO nacionaliniame komitete vykusiame pasitarime buvo pasiŭlyta surengti M. K. Oginskio palikuoniø koncertà UNESCO bŭstinèje Paryþiuje 2015 m. rugsèjo mènese.

Ðiame renginyje Asta Junevièienè pristatè UNESCO sukakèio kalendorio ir galimybæ 2014–2015 metais á jà átraukti M. K. Oginskio 250-ásias gimimo metines. Buvo sutarta iki 2012 m. parengti M. K. Oginskio 250-ásias gimimo metiniø nominacijos dokumentus ir pateikti ðios sukakties nominacijà 2014–2015 metais átraukti á UNESCO sukakèio kalendorio.

Pasitarime kalbèjusi Rietavo savivaldybës kultŭros reikalø koordinatorè Lidija Rëkaðienè susirinkusiesiems pateikè informacijà apie jau ágyvendinamus su M. K. Oginskio palikimo ir atminimo puoselèjimu susijusius projektus Rietavo savivaldybèje. Buvo pasidþiaugta, kad Rietave restauruojama kunigaikðèio Oginskio pastatyta vienintelè Lietuvoje neoromantinio stiliaus baþnyèia. Tvarkoma ir Rietavo Oginskio dvarvietè, jos tvora. Nors dvaro centriniai rŭmai ir neiðlikæ, taèiau atkurtas rŭmø portikas, iðliko karietinè, oficina su laikrodine, alaus darykla su skalbykla, kunigaikðèio Oginskio muzikos mokyklos ir bendrabuèio pastatai, parko tvora su raudonaisiais ir baltaisiais vartais, koplyèia-mauzoliejus, didþiulis parkas ir nemaþai kitø Oginskio gyvenimo ir veiklos ðiame miestelyje þenklø.

2010 m. èia buvo ágyvendinamas dvarvietës vandens telkiniø sutvarkymo projektas.

Iki 2013 m. buvusioje karietinèje planuojama àrengti kultŭros centrà, kuriame bus galima orga-

Paminklas Mykolui Kleopui Oginskiui Guzove. Skulptorius

nizuoti ir renginius, skirtus Oginskio atminimui.

Renovuojamas iðlikæs Rietavo muzikos mokyklos bendrabuèio pastatas – jis pritaikomas Rietavo Mykolo Kleopo Oginskio meno mokyklos poreikiams.

Planuojama restauruoti bei renovuoti ir kitus iðlikusius dvarvietës pastatus bei pradèti vystyti kultŭrinà turizmà sutvarkytoje dvarvietës teritorijoje.

Iki 2015 m., bendradarbiaujant su Rietavo kraðtieèio klubu, planuojama pastatyti paminklà M. K. Oginskiui Rietave.

Numatyta kartu su Rietavo Mykolo Kleopo Oginskio meno mokykla organizuoti ir pianistø konkursus bei kamerinës muzikos festivalius Rietave.

Tàsyk visi renginio dalyviai pritarè pasiŭlymui, kad Rietavo savivaldybè parengtø ir Kultŭros ministerijai pateiktø paraiðkà pripaþinti Rietavà 2015 m. Lietuvos kultŭros sostine.

Pasitarime dalyvavæs Vilniaus miesto savivaldy-

(Nukelta á 6 p.)

Viršuje – Rietavo Oginskio kultūros istorijos muziejaus direktorius Vytas Rutkauskas.

Dešinėje – UNESCO nacionalinio Lietuvos komiteto pirmininko pavaduotoja Gintarė Tamašauskaitė

Apačioje – 2010 m. UNESCO Lietuvos nacionaliniame komitete vykusio pasitarimo dėl pasitarimo M. K. Oginskio 250-osioms metinėms, akimirka

Danutės Mukienės nuotraukos

(Atkelta iš 5 p.)

bės atstovas Edmundas Palyps patikino, kad savi-valdybė ištrauks Oginskio amžinojo poilsio vietą, esančią Vilniaus mieste, sutvarkymą iš savo planus.

Šiame pasitarime nemažai pasiūlymų buvo pateikta ir Regiono kultūrinio iniciatyvų centro, tuo pačiu ir „Pemašėš pėmės“ žurnalo redakcijos vardu:

1. suvienyti visus Lietuvos M. K. Oginskio palikimo tyrinėtojus, kūrybos puoselėtojus, atstovai

M. K. Oginskio biėiuliė bendriją ir iėplėtojant jos veiklą;

2. surengti Lietuvos muziejuose, bibliotekose, archyvuose saugomo kunigaikėėiė Oginskio kultūros paveldo (meno kūriniė, leidiniė, archyvinė dokumentė, kitė kilnojamo kultūros paveldo objektė) parodas ir iėleisti ėiė parodė katalogus: dailė – Nacionaliniame M. K. Ėiurlionio dailė muziejuje; knygė ir archyvinė dokumentė – vienoje iė ėiė ėstaigė: Vilniaus universiteto bibliotekoje, Lietuvos mokslė akademijos bibliotekoje, Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyboje;

3. ėtraukti ė 2011–2015 m. Lietuvos muziejuose, bibliotekose ir archyvuose prioritetine tvarka skaitmeninamė ir vieėinamė objektė sėraėus meno kūrinius, leidinius ir archyvinius dokumentus, susijusiais su kunigaikėėiais Oginskiais;

4. Vilniaus mieste ir kituose Lietuvos miestuose bei gyvenvietėse sutvarkyti vietas, susijusias su M. K. Oginskio gyvenimu ir veikla, ir ėias vietas pėpymėti memorialinėmis lentomis;

5. sutvarkyti M. K. Oginskio palaidojimo vietas Vilniaus miesto kapinėse;

6. iėleisti iėlikusio M. K. Oginskio muzikiniė kūriniė natas ir jo raėto darbus muzikos temomis atskirais leidiniais lietuviė kalba;

7. lietuviė, lenkė, anglė, prancėzė, italė, rusė, baltarusiė kalbomis iėleisti turistinius marėrutus M. K. Oginskio vietomis Lietuvoje;

8. Vilniuje, Sluėkė rūmuose, vienā kambarā skirti 1794 m. sukilimui ir M. K. Oginskiui bei ėiame kambaryje ėrengti ekspozicijā;

9. uėbaigti iė prancėzė ė lietuviė kalbā iėversti ir lietuviė kalba iėleisti Sofijos Tyzenhauzaitės raėytinā palikimā;

10. surengti pagrindiniė M. K. Oginskio atminimo puoselėtojų, gyvenimo ir veiklos tyrinėtojų tarptautinė ekspedicijā ėalyse, kuriose lankėsi, dirbo, gyveno, diplomatinė misijā vykdė, kūrė M. K. Oginskis, parengti ėios ekspedicijos dienoraėtā, sukurti filmā apie ėios ekspedicijos ir M. K. Oginskio aplankytas vietas;

11. restauruoti su M. K. Oginskio ir jo palikuoniė gyvenimu susijusā kilnojamojā kultūros paveldā, saugomā Lietuvos muziejuose, bibliotekose, archyvuose;

Sergejus Verameiėikas. Danutės Mukienės nuotrauka

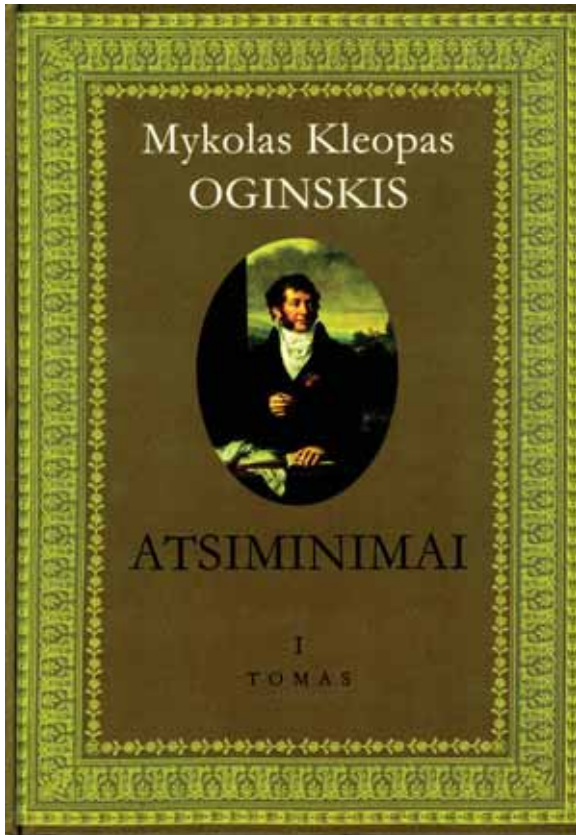

ėoka jaunimo visuomeninio susivienijimo „Historika“ (Minskas) jaunimas M. K. Oginskio laikotarpio ėokius. Danutės Mukienės nuotrauka

12. parengti ir ėgyvendinti Lietuvoje saugomo M. K. Oginskio ir jo palikuoniė, jė artimėjė raėytinio palikimo tyrimė, skaitmeninimo ir vieėinimo programā;

13. M. K. Oginskio laiėkā „Priesakai sėnui“ ėtraukti ė bendrojo lavinimo mokyklė mokymo programas;

(Nukelta ė 8 p.)

Mykolo Kleopo Oginskio „Atsiminimai“ I tomo viršelis. Dailininkė Deimantė Rybakovienė

(Atkelta iš 7 p.)

14. parengti ir įgyvendinti M. K. Oginskio jubiliejinės programos sklaidos televizijoje ir radijuje programą;

15. pastatyti paminklą M. K. Oginskiui Rietave;
16. išplėtoti edukacinę veiklą apie M. K. Oginskį;
17. išleisti M. K. Oginskio jubiliejui skirtą pašto ženklą, monetą, plakatą.

2011 m. vykusiame panašiam susitikime UNESCO nacionaliniame komitete prie šio pasiūlymų dar pridėjome, kad būtina sukurti realiai veikiančią organizacinę jubiliejaus komitetą, kuris turėtų parengti ir valstybinę jubiliejaus paminėjimo programą.

Šiais laikais sunku išsivaizduoti jubiliejinio renginio sėkmę be informacinio centro, specialaus M. K. Oginskiui skirto internetinio leidinio.

Būtina siekti, kad programa būtų ne vienerių, o bent dviejų ar trijų metų, nes, norint tinkamai pasirengti jubiliejui, reikia imtis darbų, kurie per vienerius metus neįgyvendinami.

Šiame pasitarime šios publikacijos autorė pasiūlė steigti premijas tiems žmonėms ir kolektyvams, kurie labiausiai prisideda prie M. K. Oginskio atminimo išlaikymo, pateikia ir įgyvendina labiausiai dėmesio vertas kultūrinės, edukacinės, tiriamojo pobūdžio ir kitas programas. UNESCO nacionalinio komiteto pirmininkas Romas Pakalnis pasiūlė steigti ir M. K. Oginskio stipendijas besimokančiam jaunimui.

Ši rudenį vykusiame posėdyje vėl buvo prisiminta M. K. Oginskio bičiulių klubo idėja. Vilniuje vietą jam nuolat susibūri š susirinkimus, renginius pasiūlė M. K. Ėiurlionio namų direktorius Stasys Urbonas (simboliška: daugiau kaip prieš 100 metų Plungėje, Mykolo Kleopo Oginskio anūko Mykolo

Pemės galva. Mukienės Danutės portretpėjė

iðlaikoma Oginskiø muzikos mokykla priglobë talentingàjà jaunàjà Mikalojø Konstantinè Èiurlionà, o dabar M. K. Èiurlionio namai duris atvèrè M. K. Oginskio atminimo puoselëtojams.

Buvo iðsakyta nuomonë, kad M. K. Oginskiø bi-ëiuliø klubas galëtø veikti àvairiuose Lietuvos miestuose, miesteliuose ir kitose gyvenvietëse.

Ta paëia proga buvo palaikyta idëja àkurti ir M. K. Oginskio fondà Rietave.

Apie naujus atradimus, kuriø patirta tyrinëjant Nacionaliniame M. K. Èiurlionio dailës muziejuje saugomus meno vertybiø rinkinius, pasitarime papasakojo ðio muziejaus direktorius Osvaldas Daugelis, kartu pakviesdamas visus ir à ðiais metais vyks- tanëius muziejaus jubiliejinius renginius, parodas, kuriose eksponuojama ir nemaþai restauruotø Oginskiø giminei priklausiusiø meno kûriniø.

Renginio metu vietoje nesustygo jame dalyvavæs rietaviðkiø bûrys. Graþias idëjas puoselëja Rietavo M. K. Oginskio muzikos mokyklos, Rietavo savivaldybës vieðosios bibliotekos, kultûros centro, miestelio mokyklø darbuotojai. Visi jie buriasi apie Rietavo Oginskiø kultûros istorijos muziejaus direktoriø Vyta Rutkauskà, paskutiniaisiais metais su didþiausiu uþsidedimu sukantà pasirengimo M. K. Oginskio 250-osioms metinëms ratà ne tik Rietave, bet ir visoje Lietuvoje, tapæs pavyzdþiu ðiame darbe ir kolegoms ið Baltarusijos. Visi, kas dalyva- vo ir kalbëjo ðiame renginyje, prisipadëjo savo kuruojamoje veiklos srityje padaryti tai, kas jø kompetencijoje, kad pasirengimas jubiliejui Lietuvoje vis labiau àgautø pagreità.

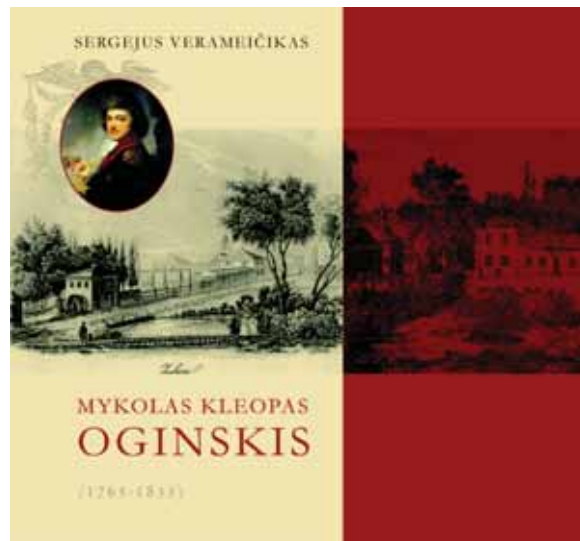
Visa tai tam, nes suprantame, kad þmogus save ir savo tëvynà gerbti gali pradëti tik tada, kai þino savo paties, giminës ir savo ðalies istorijà.

Dël to, kad Mykolas Kleopas Oginskis pats þnomiausias kompozitorius Europoje ir pasaulyje. Ir ne tik...

Su Mykolu Kleopu Oginskiu siejame Lietuvos nepriklausomybës iðtakas.

Mykolo Kleopo Oginskio vardas minimas ir prisimenant 1794 m. sukilimà Lietuvoje. Jis – ir þymus valstybës veikëjas, buvæs finansø ministras, diplomatas.

Su jo vardu siejamas ir Rietavo, Plungës atgimi- mas. M. K. Oginskio vaikai tapo didþiausio ino- vacijø valstybës ekonominiame, kultûros gyvenime iniciatoriais ir àgyvendintojais.

RKIC 2009 m. iðleistas Sergejaus Verameièiko knygos „Mykolas Kleopas Oginskis (1765–1833)“ virðelis. Dailininkë Deimantë Rybakovienë

M. K. Oginskis – ðiandien daugelio lietuviø jau þinomø „Priesakø sūnui“ autorius, laiðko, kuriame lyg kokiame talentingai paraðytame moralës ir etikos kodekse galime perskaityti tai, kuo augindami savo vaikus, ugdydami juos turëtume vadovautis ir ðiandien.

M. K. Oginskis – simbolis to, kaip turëtume gyventi ir kokias vertybes turëtume ugdyti ir puoselëti. Jos nėra þmogui savaime ir visam laikui duotos. Ðiandien, kai tauta vis labiau iðsivaikðëioja, kai tarp mûsø kultu tampa materialinës vertybës, kai ir þmogus daþnai pagal tai, koks jo socialinis statusas ir materialinë padëtis vertinamas, Oginskio muzika, kiti jo darbai, „Prisiminimai“, „Priesakai sūnui“ verëia sustoti ir àsiklausyti – à save, à tuos, kas aplink mus ir susimàstyti, kur jie ir mes patys einame ir ar ten reikia eiti.